

EUROJUST

**EUROOPAN
OIKEUDELLINEN
VERKOSTO (EJN)**

Eurojustin ja Euroopan oikeudellisen verkoston yhteinen ilmoitus eurooppalaisen tutkintamääräyksen käytännön soveltamisesta

Kesäkuu 2019

Tämä ilmoitus sisältää asiakirjan, joka on tarkoitettu tukemaan eurooppalaisen tutkintamääräyksen soveltamisesta vastaavien kansallisten viranomaisten työtä. Asiakirja ei ole oikeudellisesti sitova.

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto	5
2. Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin soveltamisala	5
2.1. 'Kaikki tutkintatoimenpiteet' (3 artikla) ja 'vastaavat määräykset' (34 artikla).....	5
2.2. Eurooppalainen tutkintamääräys kaikissa vaiheissa ja/tai yli oikeudenkäyntivaiheen	6
3. Eurooppalaisen tutkintamääräyksen sisältö ja muoto (5 artikla)	7
3.1. Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan lomakkeen täyttäminen (liite A)	7
3.2. Tiedot tai asiakirjat, jotka määräyksen antaneen viranomaisen on toimitettava – tai joita sen ei ole toimitettava	8
3.3. Lomakkeen kieli ja käännöskysymykset	9
4. Eurooppalaisen tutkintamääräyksen antaminen ja toimittaminen	9
4.1. Osallistuvat toimivaltaiset viranomaiset (määräyksen antava ja vahvistava viranomainen)	9
4.2. Oikeasuhteisuuden arviointi(6 artiklan 1 kohta)	10
4.3. Useita toimenpiteitä, useita eurooppalaisia tutkintamääräyksiä?	10
4.4. Eurooppalaisen tutkintamääräyksen toimittaminen (7 artikla)	10
5. Eurooppalaisen tutkintamääräyksen tunnustaminen ja täytäntöönpanoof a European Investigation Order	11
5.1. Osallistuvat toimivaltaiset viranomaiset	11
5.2. Tunnustaminen ja täytäntöönpano (9 artikla)	11
5.3. Erityyppiseen tutkintatoimenpiteeseen turvautuminen (10 artikla)	12
5.4. Tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta kieltäytymisen perusteet (11 artikla)	12
5.5. Kiireelliset tapaukset	13
5.6. Vastaanoton kuittaaminen (16 artiklan 1 kohta, liite B) ja määrääajat (12 artikla, liite B).....	13
6. Erityiset tutkintatoimenpiteet (22–23 artikla)	14
6.1. Yleistä	14
6.2. Kuuleminen videokokouksen avulla (24 artikla)	14
6.3. Kuuleminen puhelinkokouksen avulla (25 artikla)	15
6.4. Pankkitapahtumia ja muita rahoitustapahtumia koskevat tiedot (27 artikla)	15
6.5. Todisteiden hankkiminen reaaliaikaisesti (28 artikla).....	15
6.6. Toisen jäsenvaltion teknisellä avustuksella tapahtuva telekuuntelu (30 artikla)	15
6.7. Ilman toisen jäsenvaltion teknistä avustusta tapahtuva telekuuntelu (31 artikla).....	15
7. Erityissäntö	16
8. Eurooppalainen tutkintamääräys vastaan muut välineet	16
8.1. Eurooppalainen tutkintamääräys vastaan jäädyttämistävälineet.....	16
8.2. Eurooppalainen tutkintamääräys vastaan yhteiset tutkintaryhmät	16
8.3. Eurooppalainen tutkintamääräys vastaan eurooppalainen pidätysmääräys.....	17
8.4. Rajojen kummallakin puolen tapahtuva tarkkailu	17
9. Eurojustin ja Euroopan oikeudellisen verkoston antama apu	17
9.1. Yleiset huomautukset.....	17
9.2. Eurojust	18
9.3. Euroopan oikeudellisen verkosto.....	19
Lähdeluettelo	19

1. Johdanto

Tämän asiakirjan tarkoituksena on antaa alan toimijoille ohjausta rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä 3 päivänä huhtikuuta 2014 annetun direktiivin 2014/41/EU (jäljempänä 'eurooppalaista tutkintamääräystä koskeva direktiivi' tai 'direktiivi') käytännön soveltamiseen. Tämä asiakirja sisältää tietoa, jota Eurojust ja Euroopan oikeudellinen verkosto ovat koonneet kokousten, asiakirjojen ja tapaustyöskentelyn perusteella, ja tarkoituksena on tuoda esiin kysymyksiä tai haasteita, mahdollisia ratkaisuja ja hyviä käytäntöjä.

Tässä yhteisessä ilmoituksessa käsitellään kysymyksiä, jotka liittyvät eurooppalaisen tutkintamääräyksen elinkaaren nel-

jään päävaiheeseen (antamisvaihe, toimittamisvaihe, tunnustamisvaihe ja täytäntöönpanovaihe), sekä kysymyksiä, jotka liittyvät eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin soveltamisalaan ja sen käyttöön suhteessa muihin rinnakkaisiin oikeudellisiin välineisiin sekä toimivaltaisiin viranomaisiin. Tässä ilmoituksessa käsitellään myös eurooppalaisen tutkintamääräyksen sisältöä, muotoa ja sanamuotoja samoin kuin tiettyjen erityisten tutkintatoimenpiteiden käyttöä.

Tämä yhteinen ilmoitus on tarkoitettu muuttuvaksi asiakirjaksi, jota Eurojust ja Euroopan oikeudellinen verkosto tulevaisuudessa päivittävät.

2. Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin soveltamisala

2.1. 'Kaikki tutkintatoimenpiteet' (3 artikla) ja 'vastaavat määräykset' (34 artikla)

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskeva direktiivi korvasi 22. toukokuuta 2017 alkaen keskinäisestä oikeusavusta tehtyjen sopimusten (Euroopan neuvoston yleissopimus (1959) ja sen kaksi lisäpöytäkirjaa sekä yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (2000)) **'vastaavat määräykset'** mainitun direktiivin 34 artiklan 1 kohdan nojalla).

Termin 'vastaavat määräykset' tulkinta on edelleen ongelmallinen. Joissakin jäsenvaltioissa kansalliseen täytäntöönpanolainsäädäntöön sisältyy luettelo eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävistä toimenpiteistä, kun taas toisissa jäsenvaltioissa käytetään "pehmeitä" oikeuslähteitä (esim. yleisen syyttäjän viraston julkaisemat suuntaviivat). Koska yhteistä Euroopan unionin (EU) luetteloa ei ole, on käynyt selväksi, että jäsenvaltioissa on eri tulkintoja tietyistä toimenpiteistä ja säännöksistä, mikä aiheuttaa toisinaan hankausta. Lukuun ottamatta neuvoston asiakirjaa 14445/11, saatavilla ei vielä ole kattavaa luetteloa, jossa ilmoitettaisiin tarkasti, mitkä määräykset korvataan. **Eurojust ja Euroopan oikeudellinen verkosto** ovat laatineet **yhteisen ilmoituksen**, johon on kerätty Euroopan oikeudellisen verkoston yhteyspisteiden näkemyksiä eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin 34 artiklan 1 kohdassa tarkoite-

tun termin 'vastaavat määräykset' tulkinnasta (ks. "Eurojustin ja Euroopan oikeudellisen verkoston ilmoitus termin "vastaavat määräykset" merkityksestä sekä oikeudellisesta järjestelystä, jota sovelletaan siinä tapauksessa, että eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä viivästyy").

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin 3 artiklassa, joka koskee direktiivin soveltamisalaa, viitataan **"kaikkiin tutkintatoimenpiteisiin"**, lukuun ottamatta yhteisen tutkintaryhmän perustamista.

Seuraavista perusteista saattaisi olla hyötyä arvioitaessa, olisiko eurooppalaista tutkintamääräystä koskevaa direktiiviä sovellettava:

- ▶ koskeeko määräys tutkintatoimenpidettä todisteiden hankkimiseksi tai käyttämiseksi,
- ▶ onko toimenpide oikeusviranomaisen antama tai vahvistama, ja
- ▶ liittyykö toimenpide jäsenvaltioihin, joita eurooppalaista tutkintamääräystä koskeva direktiivi sitoo.

Jos jokin näistä perusteista ei täyty, eurooppalaista tutkintamääräystä koskeva direktiivi ei ole oikea väline, vaan sen sijaan pitäisi soveltaa toista oikeudellista välinettä. Esimerkiksi tapauksissa, joissa toimenpiteellä ei ole todisteita koskevia

1 Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevaa direktiiviä sovelletaan kaikkiin jäsenvaltioihin, joita se sitoo (26 jäsenvaltiota; se ei sido Irlantia ja Tanskaa).

vaikutuksia vaan pikemminkin puhtaasti menettelyllinen tavoite (esim. oikeudenkäyntiasiakirjojen lähettäminen ja niihin liittyvät palvelut), pitäisi esittää keskinäistä oikeusapua koskeva pyyntö, ei siis eurooppalainen tutkintamääräys.

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin soveltamisalan tulkinnan helpottamiseksi Euroopan oikeudellisen verkosto sihteeristö on julkaissut asiakirjan 'Competent authorities, languages accepted, urgent matters and scope of the EIO Directive', joka on toimijoiden saatavilla Euroopan oikeudellisen verkoston verkkosivustolla.

Yleisesti katsotaan, että eurooppalaista tutkintamääräystä koskeva direktiivi ei kata seuraavia toimenpiteitä:

- ▶ yhteisen tutkintaryhmän perustaminen ja todisteiden kerääminen sen puitteissa;
- ▶ oikeudenkäyntiasiakirjojen lähettäminen ja niihin liittyvät palvelut, ellei asiakirjan lähettäminen ole **olennaisen tärkeää** eurooppalaisen tutkintamääräyksen kohteena olevan tutkintatoimenpiteen kannalta – siinä tapauksessa sen sisällyttämiseen eurooppalaiseen tutkintamääräykseen olisi sovellettava joustavaa lähestymistapaa eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin 9 artiklan 2 kohdan mukaisesti;
- ▶ oma-aloitteinen tietojen vaihto (vuoden 2000 yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä, 7 artikla);
- ▶ rikossyytteiden siirto (Euroopan neuvoston vuoden 1959 yleissopimuksen 21 artikla ja Euroopan neuvoston vuoden 1972 yleissopimus);
- ▶ omaisuuden jäädyttäminen myöhempää menetetyksi tuomitsemista varten (omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa tehty puitepäätös 2003/577/YOS; ja 19.12.2020 lähtien jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten vastavuoroisesta tunnustamisesta annettu asetus (EU) 2018/1805);
- ▶ palauttaminen: esineen palauttaminen uhrille (vuoden 2000 yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä, 8 artikla);
- ▶ otteiden hankkiminen rikosrekisteristä/ECRIS;
- ▶ poliisiyhteistyö; tai
- ▶ tulliyhteistyö.

Yksi toimijoiden keskuudessa epätietoisuutta herättäneistä säännöksistä on **Budapestin yleissopimuksen 19 artikla**, joka koskee tallennettuun dataan kohdistuvaa etsintää ja takavarikkoa. Suurin osa toimijoista näyttää katsovan, että tätä määräystä voidaan edelleen käyttää, koska se ei ole 'vastaava määräys'. (Ks. myös **8 luku: eurooppalainen tutkintamääräys vastaan muut välineet.**)

2.2. Eurooppalainen tutkintamääräys kaikissa vaiheissa ja/tai yli oikeudenkäyntivaiheen

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin **johdanto-osan 25 kappaleessa** todetaan, että direktiivissä annetaan säännöt, jotka koskevat tutkintatoimenpiteen suorittamista kaikissa rikosoikeudellisen menettelyn vaiheissa, myös oikeudenkäyntivaiheessa.

Eurooppalaista tutkintamääräystä sovelletaan **todisteiden hankkimiseen, eikä ainoastaan menettelyihin sisältyvässä tutkintavaiheessa vaan myös oikeudenkäyntivaiheessa**. Lisäksi joissakin jäsenvaltioissa eurooppalaista tutkintamääräystä sovelletaan myös **tuomion täytäntöönpanon aikana** toteutettaviin toimenpiteisiin (esim. kun selvitetään taloudellisia asioita omaisuuden tunnistamiseksi sen jälkeen, kun lopullinen päätös menetyksi tuomitsemista on annettu, tai kun hankitaan todisteita tuomion täytäntöönpanoa ympäröivistä olosuhteista). Tämä lähestymistapa, jonka mukaan eurooppalaista tutkintamääräystä käytetään **yli oikeudenkäyntivaiheen**, liittyy kansallisiin oikeusjärjestelmiin, joissa rikosoikeudellisen menettelyn käsite kattaa myös täytäntöönpanovaiheen. (Ks. myös **6.2 luku: Kuuleminen videokokouksen avulla ja 8.3 luku: Eurooppalainen tutkintamääräys vastaan eurooppalainen pidätysmääräys.**)

3. Eurooppalaisen tutkintamääräyksen sisältö ja muoto (5 artikla)

3.1. Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan lomakkeen täyttäminen (liite A)

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskeva lomake (liite A) on saatavilla kaikilla kielillä. Se otettiin käyttöön yksinkertaisuuden ja tehokkuuden edistämiseksi ja eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin henkeä ja vastavuoroisen tunnustamisen käsitettä korostaen. Lomakkeen tarkoituksena on yksinkertaistaa muodollisuuksia, parantaa laatua ja vähentää käännskuluja.

Toimijat ovat kuitenkin kohdanneet useita haasteita liitteen A täyttämisessä.

- ▶ Eurooppalaiset tutkintamääräykset ovat joskus liian lyhyitä ja niistä puuttuu perustietoja (esim. riittämättömät tiedot siitä, miksi toimenpide on tutkinnan kannalta tarpeellinen; puuttuvat päivämäärät; tietojen puuttuminen henkilöistä, joita asia koskee; tai riittämätön kuvaus tutkittavista seikoista, mikä johtaa siihen, että olisi liian vaikeaa toteuttaa esimerkiksi kaksoisrangaistavuutta koskevia tarkistuksia). Tällainen tilanne johtaa kuulemismenettelyn käyttöönottoon, mikä edellyttää lisätietojen pyytämistä eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin 11 artiklan 4 kohdan mukaisesti.
- ▶ Kansallisen lainsäädännön, jolla eurooppalaista tutkintamääräystä koskeva direktiivi saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä, liitteissä käytetyt sanamuodot **eivät aina täysin vastaa** eurooppalaisen tutkintamääräyksen liitteiden virallisia muotoiluja. Tämä tilanne voi aiheuttaa sekaannusta ja viivästyksiä, ja tästä syystä olisi aina käytettävä eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin lomaketta.
- ▶ **Tiettyjen tutkintatoimenpiteiden**, kuten rikosteknisiin todisteisiin liittyvien etsintöjen, esittämismääräysten ja eurooppalaisten tutkintamääräysten osalta ei ole **ruutua, jota rastittaa**, jolloin näitä tutkintatoimenpiteitä on pakko kuvailla avoimessa kentässä.
- ▶ **Ei ole olemassa laatikkoa/jaksoa**, jossa voisi ilmoittaa, että lomakkeeseen sisältyy useita eri **liitteitä**.
- ▶ Vaikeuksia aiheutuu esimerkiksi silloin, **jos asia koskee useita henkilöitä** tai jos **osallisena on useita toimival-**

taisia paikallisviranomaisia täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa (täytäntöönpaneva jäsenvaltio on kuitenkin vastuussa sen varmistamisesta, että kaikki asiaankuuluvat kansalliset viranomaiset ovat mukana oikea-aikaisesti, kyseisen valtion lainsäädännön mukaisesti).

- ▶ Vaikeuksia aiheutuu, jos **pyydetään useita toimenpiteitä** (erityisesti suhteessa jaksoihin C ja I). (Ks. myös **4.3 luku: Useita toimenpiteitä, useita eurooppalaisia tutkintamääräyksiä?**)

Hyvä käytäntö

- ▶ Yleisesti ottaen vain **yhden eurooppalaisen tutkintamääräyksen** antaminen on suositeltavampaa tapauksissa, joissa yhdelle toimivaltaiselle täytäntöönpanoviranomaiselle on tarpeen esittää useita toimenpiteitä. Joissakin tapauksissa kuitenkin **useiden eurooppalaisten tutkintamääräysten** antaminen saattaa olla suositeltavaa. (Ks. myös **4.3 luku: Useita toimenpiteitä, useita eurooppalaisia tutkintamääräyksiä?**)
- ▶ Jotta *ne bis in idem* -periaatetta ei rikottaisi, **epäillyn (epäiltyjen) nimen mainitseminen** eurooppalaisessa tutkintamääräyksessä on suositeltavaa, vaikka lomakkeessa ei ole erityistä paikkaa tätä tietoa varten.
- ▶ Toimijoita kehoitetaan käyttämään **compendium-työkalua Euroopan oikeudellisen verkoston verkkosivustolla**.
- ▶ Tapauksissa, joissa on kyse **telekuuntelusta ja/tai etsinnöistä**, tai jos eurooppalainen tutkintamääräys liittyy **pakkokeinoon**, liitteessä A annettujen tietojen olisi oltava täsmällisiä ja yksityiskohtaisia, koska tavallisesti eurooppalaisen tutkintamääräyksen tueksi ei liitetä asiakirjoja. Toimijoiden olisi ilmoitettava selkeästi esimerkiksi syyt eurooppalaisen tutkintamääräyksen antamiselle tässä nimenomaisessa tapauksessa sekä se, mitä toimien täytäntöönpanon tuloksena odotetaan kuultavan/ löydettävän/saavutettavan.
- ▶ **B jakso** (kiireellisyys) olisi täytettävä vasta perusteellisen harkinnan jälkeen tapauksissa, joissa kiireellisyys on todellista, esimerkiksi jos henkilö on menettänyt vapautensa; kuulemispäivämäärät ovat välittömästi käsillä; sähköinen todistusaineisto on vanhentumisillaan; on vaarana, että vanhentumisaikaa sovelletaan; koordinointi muiden toimenpiteiden ja pyyntöjen kanssa on tarpeen; tai alusta-

vien toimenpiteiden voimassaolon on määrä päättyä. Sen sijaan tapauksia ei tulisi merkitä kiireellisiksi vain siitä syystä, että määräyksen antanut jäsenvaltio haluaa nopeuttaa asian käsittelyä. (Ks. myös **5.5 luku: Kiireelliset tapaukset**.)

- ▶ **C jaksoa** (Suoritettava(t) tutkintatoimenpide (-toimenpiteet)) käytetään tarvittavien toimenpiteiden kuvailemiseen. Määräyksen antaneen viranomaisen on oltava niin täsmällinen kuin mahdollista. Jos toimitetaan pyyntö todistajan/uhurin/epäillyn kuulemisesta, määräyksen antaneen viranomaisen on autettava liittämällä mukaan luettelo kysymyksistä, joko suoraan C jaksoon tai eurooppalaisen tutkintamääräyksen liitteenä.
- ▶ **D jaksoa** (Suhde aiempaan tutkintamääräykseen) voidaan käyttää paitsi aiempien eurooppalaisten tutkintamääräysten ilmoittamiseen myös – laajemman tulkinnan valossa – siihen, että toimitetaan merkityksellistä tietoa menneistä ja tulevista oikeudellista yhteistyötä koskevista pyynnöistä, kuten tulevista eurooppalaisista tutkintamääräyksistä tai muista vastavuoroisesti tunnustettavista määräyksistä (eurooppalaiset pidätysmääräykset, jäädyttämistä koskevat päätökset jne.), keskinäistä oikeusapua koskevista pyynnöistä tai yhteisistä tutkintaryhmistä, mukaan lukien nykyiset yhteiset tutkintaryhmät muiden valtioiden kanssa monenvälisen koordinoitujen yhteydessä. D jaksoa olisi käytettävä erityisesti, kun useita eurooppalaisia tutkintamääräyksiä on lähetetty useille maille samassa asiassa ja tarvetta koordinoitiin esiintyy ja/tai useita eurooppalaisia tutkintamääräyksiä on lähetetty samanaikaisesti samalle maalle, mikä poikkeaa säännöstä, jonka mukaan on lähetettävä vain yksi eurooppalainen tutkintamääräys riippumatta toteutettavien toimenpiteiden määrästä.
- ▶ **E jaksoa** (Asianomaisen henkilön henkilöllisyys) olisi käytettävä tutkintatoimenpiteen kohteena olevan henkilön/henkilöiden tunnistamiseen (ei välttämättä syytettyjen/epäiltyjen henkilöiden).
- ▶ **G jaksoa** (Perusteet tutkintamääräyksen antamiselle) olisi käytettävä tiivistelmän esittämiseen tosiseikoista ja epäiltyjen tekijöiden henkilöllisyydestä. On tarkoitus käyttää lyhyitä selkeitä lauseita, jotka mahdollistavat kaksoisrangaistavuuden tarkistamisen asianmukaisesti ja käytettävä selkeää kuvausta yhteyksistä rikoksen ja/tai epäiltyjen tekijöiden, asianomaisten henkilöiden sekä tarvittavien tutkintatoimenpiteiden välillä.
- ▶ **I jaksoa** (Täytäntöönpanon edellyttämät muodollisuudet ja menettelyt) olisi käytettävä tietojen toimittamiseen

muodollisuuksista ja menettelyistä, joita on noudatettava, määräyksen antaneen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, ja sen selittämiseen, kuinka täytäntöönpanoviranomaisen on suoritettava nämä muodollisuudet ja menettelyt. I jaksoa käytetään myös täsmentämään tarvetta määräyksen antaneen jäsenvaltion virkamiesten läsnäoloon pantaessa täytäntöön eurooppalaista tutkintamääräystä. Tässä jaksossa myös mahdollistetaan se, että ne henkilöt, joita asia koskee, voivat olla läsnä paikan päällä Euroopan neuvoston vuoden 1959 yleissopimuksen 4 artiklan mukaisesti.

- ▶ **K jaksoa** (Tutkintamääräyksen antanutta viranomaista koskevat tiedot) käytetään tietojen välittämiseen määräyksen antaneesta viranomaisesta (toimiston sähköpostiosoite; tarvittaessa vaihtoehtoinen viranomainen; ja muut tarvittavat tiedot, kuten kielitaito tai taho, joka vastaa käytännön järjestelyistä todisteiden toimittamisen tai vapautensa menettäneen henkilön (väliaikainen siirtäminen) osalta).

3.2. Tiedot tai asiakirjat, jotka määräyksen antaneen viranomaisen on toimitettava – tai joita sen ei ole toimitettava

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin 5 artiklassa, jossa säädetään eurooppalaisen tutkintamääräyksen sisällöstä ja muodosta, ei aseteta mitään oikeudellisia vaatimuksia sen osalta, että kotimaassa tehty oikeudellinen päätös olisi mainittava eurooppalaisessa tutkintamääräyksessä tai liitettävä siihen². Vaikka sitä ei vaaditakaan laissa voi kuitenkin olla hyödyllistä **liittää kotimainen määräys** tapauksesta riippuen mukaan tiedoksi. Näin on esimerkiksi toimenpiteen oikeudellisen perustan selittämiseksi tapauksissa, joissa pyydetään pakkokeinoja, ja erityisesti silloin, jos täytäntöönpanevalta jäsenvaltiolta edellytetään myös tuomioistuimen päätöksen antamista.

Eurooppalaisen tutkintamääräyksen täytäntöönpanon yhteydessä tietyissä tapauksissa vähemmistö maita vaatii edelleen kansallisen lainsäädäntönsä perusteella sitä, että eurooppalaiseen pidätysmääräykseen liitetään määräyksen antaneen jäsenvaltion kotimainen määräys, esimerkiksi siinä tapauksessa, että pyyntö koskee telekuuntelua. Tällöin on tarpeen soveltaa pragmaattisia ratkaisuja, kuten eurooppalaisen tutkintamääräyksen pitämistä yksinkertaisena sekä (pidemmän) kotimaisen määräyksen liittämistä siihen, käännöksellä tai ilman.

2 Toisin kuin eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä tehdyn puitepäätöksen 8 artiklan 1 kohdan c alakohdassa (tämän säännöksen tulkinnasta, ks. tuomio asiassa Bob Dogi, Euroopan unionin tuomioistuin asia 241/15) eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin 5 artiklassa ei viitata perustana olevaan oikeudelliseen päätökseen.

3.3. Lomakkeen kieli ja käännöskysymykset

Jotta kääntämiseen liittyviä ongelmia esiintyisi vähemmän, eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin 5 artiklan 2 kohdassa säädetään, että jäsenvaltion on **ilmoitettava mitä muuta EU:n virallista kieltä (kieliä) voidaan käyttää**, iasianomaisen jäsenvaltion virallisen kielen (kielten) lisäksi, kun tämä jäsenvaltio toimii täytäntöönpanojäsenvaltiona. Vaikka suurin osa jäsenvaltioista on hyväksynyt lisäkielen (joka on usein joskaan ei aina englanti), muutamit jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet, että eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin sanamuodosta huolimatta ne hyväksyvät vain oman kielensä tai että ne hyväksyvät englannin vain kiireellisissä tapauksissa.

Kohdatut haasteet: Käännösten laadusta on tehty valituksia. Tapauksissa, joissa eurooppalaista tutkintamääräystä ei ole liitetty mukaan määräyksen antaneen jäsenvaltion kielellä, täytäntöönpanoviranomainen ei voi kotimaassaan käännättää pyynnön epäselviä osia.

Havaittuja hyviä käytäntöjä: Eurooppalainen tutkintamääräys on oikeudellinen määräys, ja näin ollen se on annettava ja allekirjoitettava määräyksen antaneen jäsenvaltion kielellä / kielillä. Kääntämiseen **olisi aina käytettävä**

täytäntöönpanojäsenvaltion kielellä olevaa **eurooppalaisen tutkintamääräyksen virallista lomaketta/mallia**. Kääntäkää ainoastaan ne osat lomakkeesta, jotka määräyksen antanut viranomainen on täyttänyt. Näin vältetään monitulkintaiset sekä epäviralliset tai virheelliset käännökset. Compendium -työkalu Euroopan oikeudellisen verkoston verkkosivustolla tarjoaa automaattista käännöstoimintoa lomakkeen muuttumattomista osista. Eurooppalaisen tutkintamääräyksen lomakkeet (liitteet A, B ja C) ovat saatavilla kaikilla EU-kielillä Word-muodossa Euroopan oikeudellisen verkoston verkkosivustolla olevassa oikeudellisessä kirjastossa. (Ks. Liite A tai ”Eurooppalainen tutkintamääräys – lomakkeet” liitteiden A, B ja C löytämiseksi.)

Ilman käännöstä lähetetty eurooppalainen tutkintamääräys olisi katsottava ”epätäydelliseksi” eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin 16 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti. Tällaisessa tilanteessa täytäntöönpanoviranomaisen olisi ilmoitettava määräyksen antaneelle viranomaiselle, että tutkintamääräys on ”epätäydellinen” sen sijaan, että se lähettäisi lomakkeen takaisin tai käsittelisi sitä niin kuin sitä ei olisi.

Euroopan oikeudellisen verkoston asiakirjassa ”Competent authorities, languages accepted, urgent matters and scope of the EIO Directive” on hyödyllistä tietoa hyväksytyistä kielistä ja soveltuvin osin myös kiireellisissä tapauksissa hyväksyttävistä kielistä.

4. Eurooppalaisen tutkintamääräyksen antaminen ja toimittaminen

4.1. Osallistuvat toimivaltaiset viranomaiset (määräyksen antava ja vahvistava viranomainen)

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevassa direktiivissä määräyksen antamisvaihe on pidetty oikeuslaitoksen kässissä vaatimuksella, että tutkintamääräyksen antaa tuomari, tuomioistuin, tutkintatuomari tai julkinen syyttäjä, joka on toimivaltainen kyseisessä asiassa (oikeusviranomainen **määräyksen antavana viranomaisena**), tai että eurooppalaisen tutkintamääräyksen varmistaa jokin näistä viranomaisista (oikeusviranomainen **määräyksen vahvistavana viranomaisena**). Ks. eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin 2 artiklan c kohta.

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin 7 artiklan 3 kohdan mukaisesti keskusviranomaisilla voi olla hyödyllinen, oikeusviranomaisia tukeva hallinnollinen roo-

li. Joissakin jäsenvaltioissa keskusviranomaiset hoitavat lisärooleja, esimerkiksi vapautensa menettäneiden henkilöiden siirtämisen sekä kustannustenjakosopimusten osalta.

Mitä sen **vahvistamiseen**, tulee, onko eurooppalaisen tutkintamääräyksen antava ja vahvistava viranomainen toimivaltainen elin, täytäntöönpanoviranomaiset tavallisesti toimivat molemminpuolisen luottamuksen pohjalta. Tarkistuksia voidaan kuitenkin toteuttaa 9 artiklan 3 kohdan nojalla. Euroopan oikeudellisen verkoston asiakirjasta ”Competent authorities, languages accepted, urgent matters and scope of the EIO Directive” voi olla apua sen arvioimisessa, onko vastaanotettu eurooppalainen tutkintamääräys toimivaltaisen viranomaisen antama tai vahvistama. (Ks. myös **5.5. luku: Kiireelliset tapaukset**.)

4.2. Oikeasuhteisuuden arviointi (6 artiklan 1 kohta)

Edellytykset, jotka määräyksen antanut viranomainen tarkistaa (direktiivin 6 artikla):

- ▶ Määräyksen antaneen jäsenvaltion on tarkistettava toimenpiteen **välttämättömyys ja oikeasuhteisuus**.
- ▶ Määräyksen antaneen jäsenvaltion on tarkistettava, olisiko **toimenpide voitu määrätä samoin edellytyksin vastaavassa kansallisessa tapauksessa**.

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevassa direktiivissä oikeasuhteisuuden tarkistaminen jätetään määräyksen antavalle viranomaiselle (direktiivin 6 artiklan 1 kohta), mutta jos täytäntöönpanoviranomaisella on syytä epäillä, että tätä edellytystä ei ole täytetty, se voi kuulla määräyksen antanutta viranomaista (direktiivin 6 artiklan 3 kohta).

Tällainen tilanne saattaisi esiintyä esimerkiksi silloin, jos rikoksen kuvailu ei ole riittävän yksityiskohtainen tai jos pyydetty tutkintatoimenpide on liian laaja ja vaikeasti perusteltavissa, tai jos toimenpidettä on kuvailtu tavalla, joka ei ole riittävän konkreettinen siihen, että se mahdollistaisi asianmukaisen arvioinnin.

Tätä **kuulemismekanismia** voidaan käyttää merkityksellisten tietojen toimittamiseen ja välttämään riskiä siitä, että täytäntöönpano lykkääntyy entisestään. Määräyksen antanut viranomainen voi kuulemisen jälkeen myös päättää peruuttaa eurooppalaisen tutkintamääräyksen.

Kustannuksiin liittyvät kysymykset ja vähäiset rikkomukset: Tapaukset, joihin liittyy ”poikkeuksellisen korkeina pidettyjä” kustannuksia, voidaan ratkaista direktiivin 21 artiklan 2 kohdan mukaisella kuulemismekanismilla. Näkemykset erievät sellaisten tapausten osalta, joissa kustannukset eivät sellaisenaan ole erityisen suuria ja jotka liittyvät **vähäisiin rikkomuksiin** mutta jotka toistuessaan voisivat aiheuttaa suuret kustannukset. Tunnustamisesta kieltäytymisen perusteet kuitenkin esitetään direktiivissä kattavasti, ja kustannuksiin liittyviä näkökohtia ei voida pitää tunnustamisesta kieltäytymisen perusteina.

4.3. Useita toimenpiteitä, useita eurooppalaisia tutkintamääräyksiä?

Kun pyydetään useita toimenpiteitä, **periaatteessa**, niiden olisi sisällyttävä **yhteen eurooppalaiseen tutkintamääräykseen**. Tapauksen luonteesta ja laajuudesta riippuen kuitenkin saattaa olla suositeltavaa käyttää **toisenlaista lähestymistapaa**. Seuraavat näkökohdat voitaisiin ottaa huomioon:

- ▶ **Luottamuksellisuuskysymykset ja paljastamiseen liittyvä riski:** erillisten eurooppalaisten tutkintamääräysten käyttö voi olla parempi vaihtoehto, kun on vältettävä paljastamista epäillyille tiettyjä tietoja, jotka voisivat paljastua vaarantaa muiden toimenpiteiden toteuttamisen.
- ▶ **Tapauksen monimutkaisuus:** liitteen A sisäinen johdonmukaisuus ja yhdenmukaisuus (erityisesti C, D, E, G, H ja I jaksojen välillä) on yleisesti jaettu huolenaihe monimutkaisissa tapauksissa, jotka edellyttävät erilaisia toimenpiteitä ja jotka koskevat eri luonnollisia ja oikeushenkilöitä, joilla on erilainen asema menettelyissä. Tästä syystä useamman eurooppalaisen tutkintamääräyksen antaminen yhden, kaikki tiedot käsittävän tutkintamääräyksen sijasta saattaa olla suositeltavampi vaihtoehto.
- ▶ **Eurooppalaisen tutkintamääräyksen täytäntöönpanosta vastaavat eri viranomaiset:** useamman eurooppalaisen tutkintamääräyksen antaminen saattaa olla tarpeen tällaisessa tapauksessa. On kuitenkin jäsenvaltioita, jotka katsovat, että tämä on sisäinen kysymys ja että täytäntöönpanevan jäsenvaltion tulisi olla vastuussa työn jakamisesta sen sijaan, että pyydetäisiin erillisiä eurooppalaisia tutkintamääräyksiä.

4.4. Eurooppalaisen tutkintamääräyksen toimittaminen (7 artikla)

Toimittaminen (direktiivin 7 artikla)

Suoraan määräyksen antaneelta viranomaiselta täytäntöönpanoviranomaiselle (sanoitun kuitenkään rajoittamatta keskusviranomaisen nimeämistä).

Tapauksen luonteesta, monimutkaisuudesta ja kiireellisyydestä riippuen eurooppalaisten tutkintamääräysten toimittamisen nopeuttamiseen ja aitouden varmistamiseen käytetään **eri kanavia**. Niitä ovat muun muassa Eurojust, Euroopan oikeudellisen verkoston yhteyspisteet ja yhteystuomarit.

Suojattu tietoliikenneverkko, joka mahdollistaa eurooppalaisten tutkintamääräysten turvallisen toimittamisen, on erityisen tärkeä. Tämän osalta Euroopan komissio on parhaillaan kehittämässä **suojattua verkkoportaalia** (sähköisen todistusaineiston digitaalinen vaihtojärjestelmä; testiversion odotetaan olevan toiminnassa vuoden 2019 loppuun mennessä). Tämä portaali on alusta, johon sisältyy suojattu viestintäkanava eurooppalaisten tutkintamääräysten sekä EU:n oikeusviranomaisten vastausten digitaaliseen vaihtoon.

Lisäksi eurooppalaisia tutkintamääräyksiä voidaan toimit-

taa **Eurojustin suojatun yhteyden** avulla (kaikilla jäsenvaltioilla ei kuitenkaan ole käytössään tätä yhteyttä, ja viestintä on mahdollista ainoastaan kansallisen viranomaisen ja Eurojustin välillä, ei siis kansallisten viranomaisten välillä) sekä **Euroopan oikeudellisen verkoston suojatun tietoliikenneyhteyden** avulla (Euroopan oikeudellista verkostoa koskevan päätöksen 9 artikla sekä eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin 7 artiklan 4 kohta). Suojattu yhteys ei kuitenkaan sovellu toimivaltaisten viranomaisten väliseen suoraan yhteydenpitoon.

5. Eurooppalaisen tutkintamääräyksen tunnustaminen ja täytäntöönpano of a European Investigation Order

5.1. Osallistuvat toimivaltaiset viranomaiset

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin 2 artiklan d kohdassa määritellään, että **täytäntöönpanoviranomaisella** tarkoitetaan *”viranomaista, jolla on toimivalta tunnustaa eurooppalainen tutkintamääräys ja varmistaa sen täytäntöönpano”*.

Jos **eurooppalainen tutkintamääräys lähetetään vääriin viranomaiselle täytäntöönpanovaltiossa**, sen sijaan että se palautettaisiin, se olisi toimitettava edelleen oikealle täytäntöönpanoviranomaiselle direktiivin 7 artiklan 6 kohdan mukaisesti; tämä tilanne olisi ilmoitettava liitteessä B.

On jäsenvaltioita, jotka ovat luoneet keskitetyn **vastaanottavan viranomaisen** eli oikeusviranomaisen, joka vastaanottaa ja – jos sillä on toimivaltaa tähän – tunnustaa eurooppalaisen tutkintamääräyksen ja myöhemmin toimittaa sen toimivaltaiselle täytäntöönpanoviranomaiselle toteuttamista varten.

Havaittuja hyviä käytäntöjä:

- ▶ Toimivaltaisen viranomaisen tunnistamiseen ja sen yhteystietojen hakemiseen voidaan käyttää EJA Atlas -opasta.
- ▶ Jos on suunniteltu useita toimenpiteitä eri maantieteellisillä alueilla eikä täytäntöönpanovaltiolla ole keskitettyä vastaanottavaa viranomaista, määräyksen antaneen viranomaisen olisi tehtävä täytäntöönpanoviranomaiselle selväksi, että kyseisen maan sisällä on pyydetty useita toimenpiteitä.

5.2. Tunnustaminen ja täytäntöönpano (9 artikla)

Tunnustamis- ja täytäntöönpanosääntö (direktiivin 9 artikla)

- ▶ **velvollisuus panna tutkintamääräys täytäntöön** (direktiivin 1 artikla),
- ▶ **’ilman muita muodollisuuksia’** (direktiivin 9 artiklan 1 kohta).

KUITENKIN edellyttäen täytäntöönpanoviranomaisen suorittamaa **tunnustamista**.

Täytäntöönpanoon sovellettava lainsäädäntö

Täytäntöönpanoon sovelletaan **täytäntöönpanevan jäsenvaltion lainsäädäntöä**.

KUITENKIN täytäntöönpanoviranomaisen on noudatettava määräyksen antaneen viranomaisen *nimenomaan osoittamia* muodollisuuksia ja menettelyjä, *”edellyttäen, että sellaiset muodollisuudet ja menettelyt eivät ole täytäntöönpanovaltion lainsäädännön peruseräkkeiden vastaisia”*.

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin 9 artiklan 1 kohdassa todetaan, että täytäntöönpanoviranomaisen on **tunnustettava** eurooppalainen tutkintamääräys **”ilman muita muodollisuuksia”**, ja varmistettava sen täytäntöönpano. Direktiivi ei näin ollen mahdollista asiakokonaisuuden laajaa tutkimista täy-

täytäntöpanovaltiossa. Tiettyjä tarkastuksia on kuitenkin edelleen tehtävä. (Ks. myös direktiivin 10 artiklan 3 kohta sekä 11 artikla).

Täytäntöpanoviranomaisten olisi noudatettava mahdollisimman pitkälti määräyksen antaneen viranomaisen nimenomaan osoittamia muodollisuuksia ja menettelyjä (direktiivin 9 artiklan 2 kohta), mutta määräys olisi pantava täytäntöön "samoja sääntöjä noudattaen kuin jos täytäntöpanovaltion viranomainen olisi määrännyt kyseessä olevan tutkintatoimenpiteen" (direktiivin 9 artiklan 1 kohta).

5.3. Erityyppiseen tutkintatoimenpiteeseen turvautuminen (10 artikla)

Erityyppiseen tutkintatoimenpiteeseen turvaututaan (direktiivin 10 artikla),:

- ▶ jos toimenpiteitä **ei ole olemassa** täytäntöpanovaltiossa eikä se ole yksi direktiivin 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta toimenpiteistä (esim. muu kuin pakkokeinoja käsittävä toimenpide).
- ▶ toimenpide **ei olisi saatavilla** vastaavassa kansallisessa tapauksessa; tai
- ▶ jos **vähemmän yksityisyyteen puuttuvalla** toimenpiteellä saavutettaisiin sama tulos.

Direktiivissä oikeasuhteisuuden arviointi jätetään määräyksen antaneen viranomaisen käsiin (ks. **4.2 luku Oikeasuhteisuuden arviointi**), mutta siinä myös säädetään, että täytäntöpanoviranomainen voi myös **turvautua toisentyyppiseen tutkintatoimenpiteeseen, jos sillä päästäisiin samaan tulokseen vähemmän yksityisyyteen puuttuvilla keinoilla** (direktiivin 10 artiklan 3 kohta), esim. esittämismääräys kotietsinnän sijasta.

Havaittu haaste: tutkintatoimenpiteitä koskevien erilaisten oikeudellisten edellytysten esiintyminen osallistuvissa jäsenvaltioissa.

Hyvä käytäntö: Jotta vältettäisiin tarpeettomat kuulemiset ja viiveet täytäntöpanoviranomaisten ja määräyksen antaneiden viranomaisten välillä, viimeksi mainittu voi käyttää eurooppalaista tutkintamääräystä ilmoittaakseen, että vähemmän yksityisyyteen puuttuvia toimenpiteitä (jotka johdavat samaan lopputulokseen) voidaan käyttää.

Direktiivin 10 artiklan 2 kohdassa viitataan tutkintatoimenpiteisiin, joiden on oltava aina saatavilla täytäntö-

panovaltion kansallisessa lainsäädännössä, kuten **muut kuin pakkokeinoja käsittävät toimenpiteet**, sellaisena kuin ne on määritelty täytäntöpanovaltion lainsäädännössä (direktiivin 10 artiklan 2 kohdan d alakohta). Useimpien jäsenvaltioiden lainsäädännöstä puuttuu "muiden kuin pakkokeinoja käsittävien toimenpiteiden" määritelmä. Ne tulkitsevat tämän termin lähinnä jokapäiväisen oikeudellisen kielenkäytön määrittämänä yhteisenä käsitteenä, joka sisältää toimenpiteet, jotka eivät vaikuta perusoikeuksiin ja jotka eivät myöskään useinkaan edellytä tuomioistuimen päätöksen antamista (ks. myös johdanto-osan 16 kappale).

5.4. Tunnustamisesta tai täytäntöpanosta kieltäytymisen perusteet (11 artikla)

Tunnustamisesta tai täytäntöpanosta kieltäytymisen perusteet (direktiivin 11 artikla):

- Koskemattomuus tai erivapaus**, jotka tekevät eurooppalaisen tutkintamääräyksen **täytäntöpanosta mahdotonta**. Tämä voi käsittää terveydenhuolto- ja oikeusalan ammatteihin sovellettavia suoja-toimia, samoin kuin lehdistön vapautta ja sananvapautta koskevia sääntöjä (johdanto-osan 20 kappale), vaikka niissä ei tarkkaan ottaen olekaan kyse koskemattomuudesta tai erivapaudesta.
- Jos täytäntöpano vahingoittaisi **olennaisia kansallisia turvallisuusetuja**.
- Hallinnollisissa menettelyissä tai muissa menettelyissä, jotka oikeusviranomaiset ovat panneet vireille, jos asiassa annettava päätös saattaa johtaa käsitelyyn rikostuomioistuimessa ja jos **toimenpidettä ei sallittaisi** vastaavassa kansallisessa tapauksessa.
- Ne bis in idem** -periaatteen rikkominen.
- Jos eurooppalainen tutkintamääräys liittyy rikokseen, joka on osittain tehty täytäntöpanovaltiossa mutta joka **ei ole rikos** kyseisessä valtiossa.
- Perusoikeuksien** loukkaaminen.
- Kaksoisrangaistavuus** (tietyin poikkeuksin – liite D).
- Tutkintatoimenpiteen käyttö on täytäntöpanovaltion kansallisen lainsäädännön mukaan rajoitettu **rikosten luetteloon tai luokkaan taikka tiettyyn kynnykseen**, johon eurooppalaisen tutkintamääräyksen kohteena oleva rikos ei sisälly.

Direktiivin 11 artiklan 4 kohta: **kuulemisvelvollisuus** a, b, d, e ja f alakohdan osalta ennen kuin päätetään kieltäytyä eurooppalaisen tutkintamääräyksen tunnustamisesta tai täytäntöönpanosta.

Direktiivissä säädetyt tunnustamisesta kieltäytymisen perusteet (11 artikla ja muut direktiivin IV luvussa mainitut perusteet) sisältyvät **kattavaan luetteloon**, jota on tulkittava rajoittavasti, koska nämä perusteet muodostavat poikkeuksen vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen. Näin ollen eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan järjestelmän puitteissa ei anneta harkintavaltaa, jonka perusteella eurooppalaisen tutkintamääräyksen täytäntöönpanosta voitaisiin kieltäytyä sellaisin perustein, joita ei ole mainittu luettelossa, kuten esimerkiksi harkinnanvaraisen syyttämismenettelyn periaatteen nojalla.

5.5. Kiireelliset tapaukset

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin edellyttämien muodollisuuksien täyttäminen voi olla erityisen haastavaa kiireellisissä tapauksissa. Haastavaa voi olla esimerkiksi sen varmistaminen, että eurooppalaista tutkintamääräystä koskeva allekirjoitettu lomake lähetetään alkuperäisellä kielellä ja käännetään täytäntöönpanevan jäsenvaltion hyväksymälle kielelle tai että vahvistusmenettelyä noudatetaan yleisinä vapaapäivinä tai viikonloppuna. Direktiivillä ei säännellä väliaikaisia toimenpiteitä, jotka toteutetaan ennen eurooppalaisen tutkintamääräyksen antamista.

Hyvät käytännöt kiireellisissä tapauksissa

- ▶ Kiireellisissä tapauksissa suositellaan mahdollisimman pikaista viestimistä täytäntöönpanoviranomaisen kanssa eri vaihtoehtojen arvioimiseksi, ja mieluiten **Eurojust** tai **Euroopan oikeudellisen verkoston** yhteyspisteet otetaan ajoissa mukaan.
- ▶ Tietyissä jäsenvaltioissa **sähköpostilla tai faksilla toimitetut tai jopa puhelimesta esitetyt pyynnöt** hyväksytään kiireellisissä tapauksissa ennen kuin varsinainen eurooppalainen tutkintamääräys on lähetetty. Ratkaisu tiettyihin tilanteisiin voisi löytyä keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen 7 artiklasta, jossa määrätään oma-aloitteisesta tietojen vaihdosta.
- ▶ Muutamat jäsenvaltiot, jotka eivät ole ilmoittaneet direktiivin 5 artiklan 2 kohdan mukaista virallista kieltä, voivat kuitenkin, **hyväksyä kiireellisen eurooppalaisen tutkintamääräyksen englanniksi**, edellyttäen että käännetty tutkintamääräys seuraa pian perästä.

- ▶ Kun edellytetään eurooppalaisen tutkintamääräyksen vahvistamista, muutamat jäsenvaltiot ovat valmiita kiireellisissä tapauksissa toteuttamaan joitakin **alustavia toimenpiteitä todistusaineiston turvaamiseksi** ennen kuin vahvistettua eurooppalaista tutkintamääräystä on edes vastaanotettu. Näissä tapauksissa edellytetään sähköpostia, johon sisältyy lyhyt yhteenveto tosiseikoista. Lisäksi muutamat jäsenvaltiot hyväksyvät sähköpostitse annetun vahvistuksen toimivaltaiselta vahvistavalta viranomaiselta silloin, kun vahvistavaa viranomaista ei ole saatavilla eurooppalaisen tutkintamääräyksen allekirjoittamiseksi.
- ▶ Euroopan oikeudellisen verkoston asiakirjaan "Competent authorities, languages accepted, urgent matters and scope of the EIO Directive" sisältyy tietoa kiireellisistä tapauksista kussakin jäsenvaltiossa esimerkiksi sen osalta, missä määrin englannin kieltä voi käyttää sekä sähköpostin käyttämisestä ensimmäisenä askeleena.

5.6. Vastaanoton kuittaaminen (16 artiklan 1 kohta, liite B) ja määräajat (12 artikla, liite B)

Liitteen B käyttö eurooppalaisen tutkintamääräyksen vastaanoton kuittaamiseen on pakollista (direktiivin 16 artiklan 1 kohta); liite B on siis täytettävä ja toimitettava määräyksen antaneelle viranomaiselle joka kerta, kun eurooppalainen tutkintamääräys on vastaanotettu. Kun vastaanottava viranomainen toimittaa tutkintamääräyksen toiselle viranomaiselle täytäntöönpanoa varten, tieto tästä olisi sisällytettävä liitteeseen B ja määräyksen antaneen viranomaisen olisi otettava yhteyttä tähän toiseen viranomaiseen. Liitettä B käytetään myös siihen, että määräyksen ant viranomaiselle tiedotetaan, mistä päivästä lähtien määräajan pitäisi alkaa juosta.

Pakolliset määräajat (direktiivin 12 artikla):

Tunnustamista tai täytäntöönpanoa koskeva päätös on tehtävä ja toimenpiteen täytäntöönpano on suoritettava **"yhtä ripeästi ja ensisijaisesti kuin kansallisessa tapauksessa"**.

▶ Pakolliset määräajat

- tunnustamista tai täytäntöönpanoa koskevan päätöksen tekemiselle (30 päivää + 30 päivää), ja
- toimenpiteen toteuttamiselle (90 päivää tunnustamista tai täytäntöönpanoa koskevan päätöksen jälkeen).

▶ Väliaikaiset toimenpiteet (32 artikla)

- Päätös jos mahdollista 24 tunnin.

Direktiivissä, samoin kuin muissa vastavuoroisen tunnustamisen välineissä, säädetään **määräajoista** tutkintatoimenpiteen (tutkintatoimenpiteiden) tunnustamiselle tai täytäntöönpanolle sekä sen/niiden toteuttamiselle. Direktiivin 12 artiklan 6 kohdan mukaan tapauksissa, joissa täytäntöönpanoviranomainen ei pysty noudattamaan määräaikaa, sen on ilmoitettava viipymättä määräyksen antaneelle viranomaiselle viivästyksen syyt ja neuvoteltava määräyksen antaneen viranomaisen kanssa asianmukaisesta aikataulusta tutkintatoimenpiteen (tutkintatoimenpiteiden) toteuttamiselle. Tällöin eurooppalaisen tutkintamääräyksen täytäntöönpanoa lykätään. Viivästyksen ei pitäisi missään olosuhteissa johtaa täytäntöönpanosta kieltäytymiseen.

Tapaukset, joihin liittyy sähköistä todistusaineistoa ja lyhyitä tietojen säilytysaikoja: Direktiivissä säädetään mahdollisuudesta niin sanottuun **väliaikaiseen toimenpiteeseen erittäin kiireellisissä tilanteissa** (direktiivin 32 artikla), jotta voitaisiin väliaikaisesti estää todisteena mahdollisesti käytettävän aineiston tuhoaminen, muuntaminen, liikuttaminen, siirtäminen tai luovuttaminen.

Tällaisessa tilanteessa täytäntöönpanoviranomaisen on tehtävä väliaikaista toimenpidettä koskeva päätös ja ilmoitettava siitä mahdollisimman pian ja aina kuin se on käytännössä mahdollista 24 tunnin kuluessa eurooppalaisen tutkintamääräyksen vastaanottamisesta. Asiassa edellytetään varhaista koordinoitua ja oikeusviranomaisten mukaan ottamista.

6. Erityiset tutkintatoimenpiteet (22–23 artikla)

6.1. Yleistä

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevassa direktiivissä säädetään useista erityisistä tutkintatoimenpiteistä (22–31 artikla).

6.2–6.7 lukiin on sisällytetty Eurojustin ja Euroopan oikeudellisen verkoston tietyistä täytäntöönpanotoimista keräämät kokemukset. Niihin ei kuitenkaan sisälly kattavaa katsausta, koska tietyistä tutkintatoimenpiteistä on saatavilla rajallisesti tietoa: näin on esimerkiksi vapautensa menettäneiden henkilöiden väliaikaisen siirtämisen (direktiivin 22 artikla) sekä peitetutinnan (direktiivin 29 artikla) osalta.

6.2. Kuuleminen videokokouksen avulla (24 artikla)

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin 24 artiklassa säädetään mahdollisuudesta kuulla epäiltyä tai syytettyä henkilöä videokokouksen avulla. Joissakin kansallisissa täytäntöönpanosäädöksissä sallitaan epäillyn tai syytetyn henkilön kuuleminen videokokouksen avulla vain, jos henkilö suostuu siihen ('on' kieltäytyttävä; pakollinen peruste tunnustamisesta kieltäytymiselle), kun taas toiset kansalliset täytäntöönpanosäädökset ovat vähemmän jyrkkiä ('voidaan' kieltäytyä; valinnainen peruste tunnustamisesta kieltäytymiselle).

Direktiivin 24 artiklan 1 kohdassa sallitaan mahdollisuus **'todistajien' tai 'asiantuntijoiden' kuulemiseen videokonferenssin avulla**. Vaikka 'uhreja' ei nimenomaisesti mainita ja joidenkin kansallisten oikeusjärjestelmien mukaisesti 'uhrit' eivät ole 'todistajia' (erilaiset menettelylliset oikeudet ja velvollisuudet; ei velvoitetta todistaa tai puhua totta), vai-

uttaa siltä, että useimmat jäsenvaltiot hyväksyvät heidän sisällyttämisenä direktiivin 24 artiklan piiriin.

Kuuleminen videokokouksen avulla oikeudenkäyntivaiheessa: On esitetty kysymys siitä, voitaisiinko eurooppalaista tutkintamääräystä käyttää syytettyjen henkilöiden kuulemiseen oikeudenkäynnin aikana ja siten keinona taata syytetyn osallistuminen rikosoikeudenkäyntiin sen sijaan, että turvaututtaisiin väliaikaiseen siirtämiseen. Direktiivin johdanto-osan 25 kappaleessa vahvistetaan, että direktiivi kattaa kaikki rikosoikeudellisen menettelyn vaiheet, myös oikeudenkäyntivaiheen. Kuuleminen videokokouksen avulla oikeudenkäyntivaiheessa – tässä nimenomaisessa yhteydessä – ei luonnollisestikaan tule kysymykseen jäsenvaltioissa, joiden kansallinen lainsäädäntö edellyttää syytetyn läsnäoloa oikeudenkäynnissä. Tätä toimenpidettä saatetaan niin ikään olla soveltamatta – näissä samoissa olosuhteissa – jäsenvaltioissa, joissa videokokousta voidaan käyttää vain todisteiden keräämiseen. Nämä maat voivat kuitenkin panna täytäntöön eurooppalaisia tutkintamääräyksiä, jotka ovat peräisin videokokouksen sallivista jäsenvaltioista edellyttäen, että syytetyn henkilön oikeudet taattiin ja että tällä tavalla toimimisen ei katsottu olevan täytäntöönpanovaltion lainsäädännön peruseriaatteiden vastaisia (ks. direktiivin 24 artiklan 2 kohdan b alakohta).

Hyvä käytäntö:

- ▶ Jos kuultavalla henkilöllä on määräyksen antaneessa jäsenvaltiossa eri asema (todistaja) kuin täytäntöönpanovassa jäsenvaltiossa (epäilty), tälle henkilölle olisi häntä kuultaessa tiedotettava hänellä näiden kahden jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti niin todistajan kuin epäillynkin ominaisuudessa olevista oikeuksista.

► Vastaavasti videokokouksen kohdalla epäiltyä/syytettyä henkilöä suojaavat kummankin oikeusjärjestelmän myöntämät oikeudet, siis sekä täytäntöönpaneuvassa että määräyksen antaneessa jäsenvaltiossa taatut oikeudet. Todistajat ja asiantuntijat voivat vedota oikeuteen olla todistamatta, jos toisessa jäsenvaltiossa taataan tällainen oikeus (ks. direktiivin 24 artiklan 5 kohdan e alakohta).

6.3. Kuuleminen puhelinkokouksen avulla (25 artikla)

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevassa direktiivissä säädetään mahdollisuudesta **kuulla todistajia ja asiantuntijoita videokonferenssin avulla**, mutta vaikuttaa siltä, että direktiivin nojalla tämä mahdollisuus ei koske epäiltyjä ja syytettyjä henkilöitä, koska direktiivin 25 artiklan 2 kohdan sanamuodossa ei millään tavoin viitata direktiivin 24 artiklan 1 ja 2 kohtaan.

6.4. Pankkitapahtumia ja muita rahoitustapahtumia koskevat tiedot (27 artikla)

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin 27 artiklassa säädetään mahdollisuudesta panna täytäntöön eurooppalainen tutkintamääräys taloudellisten todisteiden saamiseksi rikosoikeudellisen menettelyn kohteena olevan henkilön missä hyvänsä pankissa tai muussa rahoituslaitoksessa kuin pankissa olevista minkä hyvänsä luontoisista tileistä. Tämä artikla ei näin ollen rajoitu epäiltyihin tai syytettyihin henkilöihin vaan käsittää myös **kaikki henkilöt** joiden osalta katsotaan, että tällaista taloudellista tietoa on tarpeen saada, edellyttäen että pyyntö on riittävästi perusteltu sen kannalta, että tietoa käytetään rikosoikeudellisissa menettelyissä (oikeasuhteisuus; Ks. myös johdanto-osan 27 kappale).

6.5. Todisteiden hankkiminen reaaliaikaisesti (28 artikla)

Useimmat jäsenvaltiot katsovat, että eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin 28 artikla on riittävän laaja jättämään tilaa sellaisille toimenpiteille kuin videovalvonta, jäljitys tai seuranta teknisten laitteiden (GPS) avulla sekä tietokonejärjestelmään pääsy.

6.6. Toisen jäsenvaltion teknisellä avustuksella tapahtuva telekuuntelu (30 artikla)

Näkemykset vaihtelevat sen osalta, voisiko direktiivin 30 artiklaa soveltaa pyyntöön asentaa piilotettu kuuntelulaite (esim. auton salakuuntelemiseksi).

6.7. Ilman toisen jäsenvaltion teknistä avustusta tapahtuva telekuuntelu (31 artikla)

Direktiivin 31 artiklassa säännellään **ilmoittamista jäsenvaltioille, joissa telekuuntelun kohde on ja joiden teknistä apua ei tarvita telekuuntelun suorittamiseen** (liite C). **Ilmoittamatta ja/tai hyväksymättä jättäminen** saattaisi johtaa huoleen siitä, onko todistusaineisto hyväksyttävää. Joissakin jäsenvaltioissa keskusviranomaisen katsotaan toimivaltaiseksi viranomaiseksi vastaanottamaan liite C, kun toisissa jäsenvaltioissa vastaanottaja on paikallinen viranomainen, jos sellainen on yksilöity.

Kuinka laajasti ilmoituksen vastaanottaneen viranomaisen olisi tarkastettava, onko kyse tilanteesta, jossa "kuuntelua ei sallittaisi vastaavassa kansallisessa tapauksessa" (direktiivin 31 artiklan 3 kohta): Tästä vallitsee eriäviä mielipiteitä alkaen muodollisesta menettelyllisestä tarkistamisesta perusteelliseen sisällön tutkimiseen, jonka yhteydessä pyydetään lisätietoa, jotta voidaan tehdä arviointi, joka saattaa mahdollisesti johtaa kuuntelun lopettamiseen ja/tai sellaisen päätöksen antamiseen, joka estää kuuntelulla saadun aineiston käytön todistusaineistona. Joka tapauksessa kansallisia viranomaisia ei voida vaatia antamaan enempää tietoja kuin liitteessä A pyydetty tiedot. Ilmoituksessa ei ole kyse määräyksestä tunnistaa tutkintatoimenpide (liite A), vaan ilmoitus ainoastaan kuvastaa toisen maan suvereniteetin kunnioittamista.

Direktiivin 31 artiklan aineellinen soveltamisala: Näkemykset eriävät sen osalta, sovelletaanko tätä säännöstä myös piilotettuun kuuntelulaitteeseen (esim. salakuuntelulaitteen asentamiseen autoon).

7. Erityissääntö

Sen lisäksi, että erityissäännöllä on erityinen asema tuomittujen henkilöiden luovuttamista ja siirtämistä koskevissa asioissa, sitä sovelletaan tavallisesti myös keskinäistä oikeusapua koskeviin pyyntöihin todisteiden saamiseksi (esim. keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan yleissopimuksen 23 artikla). **Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevassa direktiivissä ei kuitenkaan selväsanaisesti säädetä erityissäännöstä**, ja jäsenvaltioilla on eriäviä näkemyksiä siitä, sovelletaanko direktiivin yhteydessä erityissääntöä.

Nämä eriävät näkemykset johtavat eriäviin lähestymistapoihin eurooppalaisen tutkintamääräyksen antamisessa ja täytäntöönpanossa. Täytäntöönpanovaltion näkökulmasta muutamit jäsenvaltiot nimenomaisesti mainitsevat, että kun eurooppalaista tutkintamääräystä pannaan täytäntöön, todistusaineistoa voidaan kerätä vain tätä nimenomaista tutkintaa varten; toiset jäsenvaltiot eivät mainitse tästä mitään mutta olettavat, että todistusaineistoa ei käytetä muuhun tarkoitukseen. Täytäntöönpanovaltion näkökulmasta muutamit jäsenvaltiot katsovat, että täytäntöön-

panevalta jäsenvaltiolta on aina haettava lupaa ennen kuin todistusaineistoa käytetään eri asian yhteydessä; toiset taas katsovat, että tätä askelta ei edellytetä, koska määräyksen antanut viranomainen tekee päätöksen ja jäsenvaltiot siirtävät todistusaineiston päätöksen mukaisesti, sovellettavia tietosuojaa koskevia oikeudellisia puitteita noudattaen.

Havaittuja hyviä käytäntöjä

- ▶ Tapauksissa, joissa yhteistä tutkintaryhmää ja eurooppalaista tutkintamääräystä on sovellettu rinnakkain, tutkintamääräyksessä on suositeltavaa mainita selväsanaisesti, että eurooppalaisen tutkintamääräyksen avulla (ei yhteisen tutkintaryhmän puitteissa) hankittu todistusaineisto voidaan jakaa yhteisen tutkintaryhmän jäsenten kanssa.
- ▶ Ongelmien välttämiseksi suositellaan, että määräyksen antanut jäsenvaltio esittää erillisen pyynnön, ennen kuin todistusaineistoa käytetään muuhun tarkoitukseen kuin siihen, joka esitetään eurooppalaisessa tutkintamääräyksessä.

8. Eurooppalainen tutkintamääräys vastaan muut välineet

8.1. Eurooppalainen tutkintamääräys vastaan jäädyttämistä välineet

Tiettyä esinettä voidaan tarvita sekä todistusaineistoksi että takavarikoimista varten. Jos esine turvataan **todisteiden keräämiseksi**, sovelletaan **eurooppalaista tutkintamääräystä**. **Esineen turvaamiseksi myöhempää menetetyksi tuomitsemista varten** tarvitaan **jäädyttämispäätös** (ks. myös puitepäätös 2003/577/YOS). Jos esinettä tarvitaan kumpaankin tarkoitukseen, yleinen käsitys on, että eurooppalaista tutkintamääräystä olisi käytettävä silloin, kun ensisijainen tavoite on todistusaineiston kerääminen. Määräyksen antaneen viranomaisen on tehtävä tämä arviointi ja selvennettävä jäädyttämistoimenpiteen tarkoitus.

Omaisuuksien jäädyttäminen ja takavarikoiminen palautettavaksi vahinkoa kärsineelle osapuolelle ei kuulu direktiivin soveltamisalaan (keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan yleissopimuksen 8 artiklaa sovelletaan edelleen; ks. myös **2.1 luku: Kaikki tutkintatoimenpiteet ja vastaavat määräykset**). Tutkintamääräyksen sijaan olisi esitettävä keskinäistä oikeusapua koskeva pyyntö. Kun eurooppalainen tutkintamääräys annetaan (todisteisiin liittyvässä tar-

koituksessa) ja omaisuus luovutetaan myöhemmin määräyksen antaneelle valtiolle ilman rajoituksia sen käytölle (mukaan lukien sen palauttaminen täytäntöönpanevalle valtiolle), määräyksen antanut valtio voi kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti päättää palauttamisesta.

8.2. Eurooppalainen tutkintamääräys vastaan yhteiset tutkintaryhmät

Yleisesti ottaen eurooppalaiset tutkintamääräykset ja eurooppalaiset tutkintaryhmät poikkeavat toisistaan välineinä, ja olisi arvioitava tapauskohtaisesti, mikä väline sopii parhaiten käytettäväksi missäkin olosuhteissa (ottaen huomioon esim. osallistuvat maat, asian monimutkaisuus, tarvittavien tutkintatoimenpiteiden tyyppi ja määrä, odotettavissa olevat kustannukset jne.). Joskus **molemmat välineet voidaan yhdistää** ja yhteisen tutkintaryhmän puitteissa toimivan maan, joka on lähettänyt eurooppalaisen tutkintamääräyksen yhteisen tutkintaryhmän ulkopuoliselle maalle, hankkima todistusaineisto voidaan jakaa yhteisen tutkintaryhmän kesken (kun eurooppalaisessa tutkintamääräyksessä on todistusaineiston jakamisen mahdollistava selväsanainen lauseke).

Maissa, joissa toimeenpanoviranomaiset ovat merkittävässä roolissa, yhteiset tutkintaryhmät voivat olla parempi vaihtoehto kuin eurooppalaisen tutkintamääräyksen sääntelypuitteiden ”oikeudellistaminen”.

8.3. Eurooppalainen tutkintamääräys vastaan eurooppalainen pidätysmääräys

Direktiivin **johdanto-osan 25 kappaleessa** korostetaan, että jos henkilö on määrä siirtää toiseen jäsenvaltioon syytetoimia varten, mikä käsittää myös sen, että tämä henkilö on tuotava tuomioistuimeen oikeudenkäyntiä varten, olisi annettava eurooppalainen pidätysmääräys.

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevaa direktiiviä voitaisiin kuitenkin käyttää **henkilöiden siirtämiseen, jotta asianomaiselta henkilöltä saataisiin hankittua todisteita**. Koska tämä toimenpide koskee vapaudenmenetystä, määräyksen antaneessa jäsenvaltiossa tuomarin olisi oltava osallisena direktiivin 22 artiklan 5 kohdan mukaisissa käytännön järjestelyissä.

8.4. Rajojen kummallakin puolen tapahtuva tarkkailu

Direktiivin johdanto-osan 9 kappaleen mukaan **direktii-**

viä ei olisi sovellettava rajojen kummallakin puolen tapahtuvaan tarkkailuun jota tarkoitetaan Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyssä yleissopimuksessa. Useimmat jäsenvaltiot katsovat, että rajojen kummallakin puolen tapahtuvassa tarkkailussa on kyse poliisiyhteistyöstä ja että tällaisissa tapauksissa ei tulisi antaa eurooppalaista tutkintamääräystä. Toiset jäsenvaltiot puolestaan katsovat, että rajojen kummallakin puolen tapahtuvassa tarkkailussa on kyse oikeudellisesta yhteistyöstä. Muutamit jäsenvaltiot ovat myös ilmaisseet näkemyksen, jonka mukaan rajojen kummallakin puolen tapahtuva tarkkailu ei kuulu eurooppalaisen tutkintamääräyksen piiriin, ellei prosessiin sisälly seurantalaitteita, geopaikannusta ja/tai salakuuntelua. Eriävät tulkinnat eurooppalaisen tutkintamääräyksen soveltamisalasta rajojen kummallakin puolen tapahtuva tarkkailun yhteydessä voi luoda ongelmia. Yksi kysymys koskee rajoituksia rajojen kummallakin puolen tapahtuvan tarkkailun avulla saadun todistusaineiston käytölle. Joissakin jäsenvaltioissa tämän toimenpiteen avulla kerättyä tietoa voidaan käyttää tuomioistuimessa, kun taas toisissa ei voi.

Joissakin jäsenvaltioissa, joissa eurooppalaisen tutkintamääräyksen antaminen rajojen kummallakin puolen tapahtuvaa tarkkailua varten ei ole mahdollista siksi, että se on jätetty niiden kansallisen lainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle, tämä toimenpide voidaan kuitenkin panna täytäntöön kun se sisältyy tällaiseen valtioon toimitettuun eurooppalaiseen tutkintamääräykseen, koska kansallisessa lainsäädännössä otetaan huomioon mahdolliset eroavaisuudet toisten jäsenvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä.

9. Eurojustin ja Euroopan oikeudellisen verkoston antama apu

9.1. Yleiset huomautukset

Eurojust ja Euroopan oikeudellinen verkosto voi toimia helpottajana ja antaa apua eurooppalaisen tutkintamääräyksen elinkaaren eri vaiheissa, mukaan lukien laatiminen, toimittaminen, tunnustaminen, täytäntöönpano ja seuranta. Päätökseen siitä, olisiko konkreettisessa tapauksessa otettava yhteyttä Eurojustiin tai Euroopan oikeudelliseen verkostoon, saa tukea yhteisestä asiakirjasta ”Joint Paper — Assistance in International Cooperation in Criminal Matters for Practitioners, EJM and Eurojust”.

Ennen eurooppalaisen tutkintamääräyksen antamista, Eurojust ja Euroopan oikeudellinen verkosto voivat auttaa esimerkiksi seuraavissa: i) eurooppalaisen tutkintamääräyksen laatiminen ja oikeudellisten kysymysten selvittäminen; ii)

toimivaltaisen vastaanottavan viranomaisen / täytäntöönpanoviranomaisen määrittäminen; iii) neuvojen antaminen valinnassa eurooppalaisen tutkintamääräyksen ja muiden (vastavuoroisen tunnustamisen) välineiden välillä; iv) mahdollisen yhteistyöstrategian (aikataulu mukaan lukien) laatiminen.

Sen jälkeen kun eurooppalainen tutkintamääräys on annettu, määräyksen antanut viranomainen tai täytäntöönpanoviranomainen voi pyytää apua Eurojustilta ja Euroopan oikeudelliselta verkostolta esimerkiksi tarkistaakseen, onko i) eurooppalainen tutkintamääräys vastaanotettu asianmukaisesti; ii) eurooppalainen tutkintamääräys valmis täytäntöön pantavaksi (direktiivin 9 artiklan 6 kohta); iii) kohdattu jonkinlaisia esteitä (direktiivin 7 artiklan 7 kohta); ja iv) tarvitaanko täydentäviä tietoja/asiakirjoja (direktiivin 11 artiklan 4 kohta).

Aina kun kuulemismenettely otetaan käyttöön, tai aina kun tarvitaan ylimääräistä palautetta, Eurojust ja Euroopan oikeudellinen verkosto voivat **toimia sillanrakentajina**. Eurooppalaisen tutkintamääräyksen yhteydessä säädetään useista kuulemismenettelyistä, joiden yhteydessä Eurojustilta ja Euroopan oikeudelliselta verkostolta voidaan pyytää apua. Niitä voidaan esimerkiksi pyytää:

- ▶ arvioimaan eurooppalaisen tutkintamääräyksen merkityksellisyys (oikeasuhteisuuden arviointi) (direktiivin 6 artiklan 3 kohta);
- ▶ selvittämään mahdolliset pullonkaulat tai tarkistamaan asiakirjan aitous (direktiivin 7 artiklan 7 kohta);
- ▶ helpottamaan eurooppalaisen tutkintamääräyksen tunnistamista ja täytäntöönpanoa (direktiivin 9 artiklan 6 kohta);
- ▶ neuvomaan, onko erityyppiseen tutkintatoimenpiteeseen turvautuminen mahdollista ja onko eurooppalaisen tutkintamääräyksen peruuttamisesta vaihtoehdoksi (direktiivin 10 artiklan 4 kohta);
- ▶ neuvomaan tarvittavien lisätietojen toimittamisesta, jos ennen päätöksen antamista on syytä päättää olla tunnistamatta tai panematta täytäntöön eurooppalaista tutkintamääräystä (direktiivin 11 artiklan 4 kohta);
- ▶ keskustelemaan asianmukaisesta ajoituksesta erityisten tutkintatoimenpiteiden toteuttamiseksi tapauksissa, joissa määräaikaa ei pystytä noudattamaan (direktiivin 12 artiklan 6 kohta);
- ▶ neuvomaan todisteiden väliaikaisesta siirrosta (direktiivin 13 artiklan 4 kohta);
- ▶ vaihtamaan tietoja oikeussuojakeinoista (direktiivin 14 artiklan 5 kohta);
- ▶ päättämään jaetaanko ylimääräisiä kustannuksia (direktiivin 21 artiklan 2 kohta); ja
- ▶ selvittämään kysymyksiä, jotka liittyvät liitteessä C olevan lomakkeen täyttämiseen (ilmoittaminen telek

9.2. Eurojust

Eurooppalaista tutkintamääräystä koskeva direktiivi on ensisijaisesti kahdenvälisen yhteistyön väline. Siinä ei säännellä monenvälistä/monen oikeudenkäyttöalueen välistä koordinaatiota tai järjestäytyneen ylikansallisen rikollisuuden torjunnan monialaista ulottuvuutta.

Eurojust voi auttaa **monimutkaisissa monenvälisissä tapauksissa**, joissa toimenpiteet vaikuttavat kansallisen alueen eri osiin ja edellyttävät myös samanaikaista koordinaatiota suhteessa muihin toimenpiteisiin määräyksen antaneessa jäsenvaltiossa ja/tai muissa jäsenvaltioissa tai EU:n ulkopuolisissa kolmansissa maissa. Vastaavasti määräyksen antaneet viranomaiset voivat turvautua Eurojustiin kun on odotettavissa, että ne antavat eurooppalaisia tutkintamääräyksiä monia oikeudenkäyttöalueita käsittävissä tilanteissa. Nämä tapaukset edellyttävät useita toimia eri jäsenvaltioissa, erityisesti kun on toteutettava tutkintatoimenpiteitä konkreettisena yhteisenä operaatiopäivänä **koordinoidusti ja samanaikaisesti** eri valtioissa, ottaen huomioon **Eurojustin tarjoamat koordinoidut mekanismit** (koordinoitukokoukset ja koordinoitikeskukset).

Luonnokset eurooppalaisiksi tutkintamääräyksiksi annetaan usein ennen koordinaatiokokousta tai ennen operaatiopäivää, jotta täytäntöönpanoviranomaiset voivat antaa palautetta lopullisista eurooppalaisista tutkintamääräyksistä.

9.3. Euroopan oikeudellisen verkosto

Euroopan oikeudellisen verkoston yhteyspisteet toimivat **‘aktiivisina välittäjinä’** ja auttavat määräyksen antanutta viranomaista ja täytäntöönpanoviranomaista luomaan suoria kontakteja. Kuten edellä on kuvattu, Euroopan oikeudellisen verkoston yhteyspisteiden säännölliseen työnkuvaan kuuluu avustaminen eurooppalaiseen tutkintamääräykseen liittyvissä kysymyksissä. Yhteyden ottaminen Euroopan oikeudellisen verkoston yhteyspisteisiin on osoittautunut erityisen hyödylliseksi kiireellisissä tapauksissa, joissa toimivaltainen vahvistava viranomainen määräyksen antaneessa jäsenvaltiossa ei ole pystynyt allekirjoittamaan eurooppalaista tutkintamääräystä. Tällöin yhteydenotto on auttanut kartoittamaan, miten edetä. Myös tilanteessa, jossa useita toimia on toteutettava tietyn täytäntöönpanevan jäsenvaltion eri maantieteellisillä alueilla, suositellaan yhteydenpitoa Euroopan oikeudellisen verkoston yhteyspisteisiin.

Euroopan oikeudellisen verkoston verkkosivusto sisältää tietoja ja välineitä EU:n säädösten – eurooppalaista tutkintamääräystä koskeva direktiivi mukaan lukien – käytännön soveltamiseen. Siellä toimijoiden saatavilla on eurooppalaista tutkintamääräystä koskeva direktiivi kaikilla EU-kielillä, tietoa direktiivin saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä (esim. voimaantulopäivä eri jäsenvaltioissa, ilmoitukset

ja linkit kansalliseen lainsäädäntöön), toimivaltaiset viranomaiset, kussakin jäsenvaltiossa hyväksytyt kielet sekä liitteet A, B ja C kaikilla EU-kielillä Word-muodossa jne.

Verkkosivustolla tarjotaan seuraavat käytännön verkkotyökalut:

- ▶ **Compendium** -työkalu, jonka ansiosta eurooppalainen tutkintamääräys voidaan laatia verkossa ja sen muuttumattomat osat voidaan välittömästi kääntää mille tahansa EU:n viralliselle kielelle;
- ▶ **Judicial Atlas**, jota käytetään tunnistamaan paikallisesti toimivaltainen viranomainen eurooppalaisen tutkintamääräyksen vastaanottamiseen;
- ▶ **Fiches belges** -vertailu, joka sisältää tiiviissä muodossa käytännön ja oikeudellista tietoa useista tutkintatoimenpiteistä; ja
- ▶ **Oikeudellinen kirjasto**, joka sisältää monia hyödyllisiä asiakirjoja, esim. Word-versiot eurooppalaisen tutkintamääräyksen kolmesta liitteestä ja eurooppalaista tutkintamääräystä koskevat kansalliset käsikirjat, mikäli sellainen on saatavilla. Mikäli nämä kansalliset käsikirjat on jaettu Euroopan oikeudellisen verkoston kanssa, ne ladataan eurooppalaisen oikeudellisen verkoston verkkosivustolle, ja niihin tarjotaan rajoitettu pääsy.

Lähdeluettelo

Rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä 3 päivänä huhtikuuta 2014 annettu direktiivi 2014/41/EU

Raportti Eurojustin eurooppalaista tutkintamääräystä käsitelleen kokouksen tuloksista, Haag, 19.–20. syyskuuta 2018

Euroopan oikeudellisen verkoston päätelmät 2017 – verkoston 48. ja 49. täysistunto Maltassa ja Tallinnassa
Euroopan oikeudellisen verkoston päätelmät 2018 eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä

Euroopan oikeudellisen verkoston asiakirja ”Competent authorities, languages accepted, urgent matters and scope of the EIO Directive” Eurojustin ja Euroopan oikeudellisen verkoston ilmoitus termin ”vastaavat määräykset” merkityksestä sekä oikeudellisesta järjestelystä, jota sovelletaan siinä tapauksessa, että eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä viivästyy

Initiative of the Kingdom of Belgium, the Republic of Bulgaria, the Republic of Estonia, the Kingdom of Spain, the Republic of Austria, the Republic of Slovenia and the Kingdom of Sweden for a Directive of the European Parliament and of the Council regarding the European Investigation Order in criminal matters — List of provisions of currently existing legal instruments that may be affected (Neuvoston asiak. 14445/2011)

Yhteinen asiakirja ”Assistance in International Cooperation in Criminal Matters for Practitioners, EJM and Eurojust”

Eurojust, Johan de Wittlaan 9, 2517 JR The Hague, The Netherlands
www.eurojust.europa.eu • info@eurojust.europa.eu • +31 70 412 5000
Twitter & LinkedIn: @Eurojust

Print: *Catalogue number:* QP-02-19-415-FI-C • *ISBN:* 978-92-9490-375-4 • *DOI:* 10.2812/926780
Pdf: *Catalogue number:* QP-02-19-415-FI-N • *ISBN:* 978-92-9490-377-8 • *DOI:* 10.2812/758190